

en Millet behooren, — die haar *littéraire* zagen. Met Cézanne en Gauguin begon de beeldende aanschouwing van de natuur.

Deze nieuwe aanschouwing, die omstreeks het einde der XIXe eeuw ontstond bracht vanzelf de vernietiging der natuur-illusie mede. De perspectief was de „truc miserable” der objectief-afbeeldende kunst. Ten onrechte wordt door de leekencritiek gemeend, dat met de vernietiging der perspectief de schilderkunst in haar wezen werd aangetaast en dat zij zich naar het „décoratieve” ontwikkelde. Niets is minder waar. De schilderkunst kwam juist *tot zichzelf* door de verovering van het vlak.

Het vlak is het rechtmatig eigendom van den schilder, waarin hij niet eene schijnbare ruimte te brengen heeft, maar waaruit hij het schilderkundig organisme samenstelt. Het vlak is zijn beeldend, niet zijn afbeeldend middel. De deeling van het vlak is het compositorisch beginsel, niet de verdwijning van het vlak.

Toen dit bewustzijn veld won beteekende dit: verrijking van het schilderkundige middel.

Waar de impressionist in de natuur werd getroffen door het pittoresque van een „geval” daar wordt de vóór-kubist — b. v. Henri Matisse, getroffen door het „beeldende: het *horizontale*, het *verticale* het *ronde*, het *doorelkaar*, de *oversnijding*, het *zwevende*, enz.

Zoo werden de pittoresque waarden in Beeldende waarden omgezet. Onbewust was er in de bewondering der impressionisten voor een zeker geval, eene beeldende waarde zoowel naar de kleur als naar de lijn. Een zuiver bewustzijn van schilderkunst als Beeldende kunst ontstond eerst in de XXe eeuw.

IV

Schilderen is: gedreven door eene innerlijke waarneming — (ontroering, gevoelen, gedachte), — de verhouding bepalen van kleuren en vormen onderling en van deze te zamen tot het vlak.